

Michael Lin: Platform, vist i Hagia Eirenes midtskip. Foto: Rita Marhaug

Mellom østlig og vestlig tenkning

Rita Marhaug

Mens Documenta troner øverst i hierarkiet som et kunstens svar på de olympiske leker, fortøner den 7. biennalen i Istanbul seg mer som et worldcupstevne i friidrett: nye og lokale talenter får prøve seg mot noen av de toneangivende. Her er det de horisontale nettverkene som danner strukturene i utstillingen. Den vertikale makten viker for den mer organiske og flytende. Denne måten å tenke på gjenspeiler seg også i enkeltkunstnerens verk.

Den japanske kuratoren Yuko Hasegawa trakk under pressekonferansen frem begrepene «kollektiv bevissthet», «sameksistens» og «kollektiv intelligens» som sentrale elementer hun har bygget utstillingen rundt. Istanbuls lange historie som møteby mellom øst og vest er slik et utmerket bakteppe for «Egofugal». Utstillingens tittel, et ord satt sammen av elementene *ego* og *fugal*; en fusjon av henholdsvis de vestlige og østlige prinsipper for tenkning om individualitet og kollektivitet. «Egofugal» domineres

ikke av store sannheter, men leker heller med de små fortellingene.

Nettverk

At utstillingen åpnet 21. september, drøyt en uke etter terrorangrepet på USA, forsterket byens nærvær i utstillingen og dens tema. Da jeg snakket med kuratoren om dette påpekte hun likheten mellom nettverkstenkingen i biennalen og måten små politiske enheter handler. Her slutter også likhetene. Mens terrorgrupperingene fremmer en dualitet i verden er det Yuko Hasegawas hensikt å bringe frem nyanser som kan forenes i en ny forståelse av individ og fellesskap. Det 21. hundreåret skal utvikle nye måter å tenke og samhandle på.

Historisk scene

For en som kommer til Istanbul for første gang er selve stedet med sin historie og geografi et spesielt møte. Det samme kan sies om valg av utstillingsrom. Biennalen har ingen fast utstillingshall. Årets biennale er i hovedsak lokalisert til den gamle bydelen og Tookapipalassetts område. Her huser tidligere myntslagerverkstedet og den tidligkristne basilikaen Hagia Eirene godt over halvparten av utstillingen. Beylerbeyipalasset

på den asiatiske siden rommer også deler av utstillingen. Med slike tydelige og ladete rom blir noen av verkene litt puslete, i hvert fall for undertegnede, andre igjen profiterer på sin samhandling med stedet.

Mønstre for beskyttelse

Mange arbeider dreier rundt lek med overflater. Et av dem er *Platform* i Hagia Eirenes midtskip. Michael Lin fra Taiwan har malt moduler som danner en gigantisk flate montert i sitteøyde for publikum. Motivet er tradisjonelle, dekorative blomstermønstre i sterke røde farger. På denne plattformen var det spredd et stort antall myke puter med trekk i militærgrønt kamuflasjemønster. Verket bringer slik sammen to velkjente, men motsetningsfylte mønstre for beskyttelse.

I flere av animasjonene som ble vist var også overflatens forførende karakter tematisert. Repetisjoner av tidsmoduler danner mønstre. Et annet trekk både med animasjoner og videoer for øvrig, var bruken av underholdningsindustriens billedspråk. Tydeligst var dette demonstrert i Chris Cunninghams videoarbeider som faktisk kan fungere innenfor både kunstens og MTVs

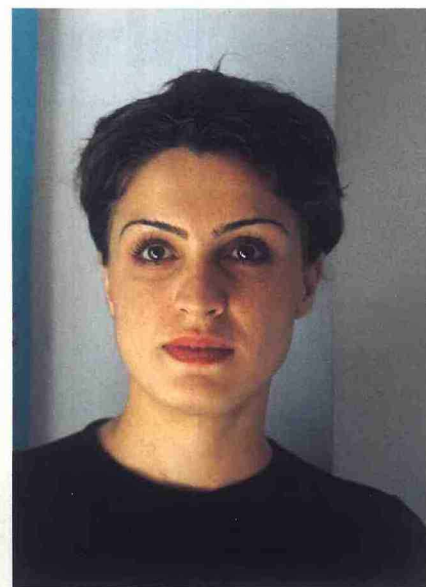
rammer. Ellers var det ikke uventet å finne en rekke av de samme kunstnerne representert også på Veneziabiennalen, blant dem Cunningham. Samtidskunstens små og store stjerneinvesteringer pleies i et internasjonalt nettverk på lik linje med andre bransjer, som idrett eller film.

Istanbul er en stor by. Guidebøkene opererer med et befolkningsanslag på oppunder 10 millioner, mens andre kilder anslår Stor-Istanbul til nærmere det dobbelte. I et slikt perspektiv er ikke biennalen volummessig en stor begivenhet. Årets budsjett har vært på 1,6 millioner dollar, og forventet publikumsbesøk ligger mellom 60- og 70 000 mennesker. Av disse er det svært mange turister som besøker utstillingsstedene fordi bygningene er kjente turistmål i seg selv.

– For unge kunstnere i Tyrkia er det den internasjonale kunsten som er deres målestokk, ikke tusenår lange teppeknyttertradisjoner, kunne teppehandler Zeki Jucl med et visst vemod meddele oss.

Yuko Hasegawa, kurator for biennalen. Foto: Rita Marhaug

Mukadder Simsek. Foto: Rita Marhaug

Ungt og tyrkisk

Av godt etablerte kunstnere, både eldre og yngre, kunne biennalen skilte med Chris Burden, James Turrell, Jane & Louise Wilson og Chris Cunningham. Dette var imidlertid også en utstilling for nye og unge kunstnere. En av disse var tyrkiske Mukadder Simsek (23), utdannet fra Marmara University, et av Istanbuls to store universiteter. På biennalen viste hun video- og foto-performance.

– Min inngang til det å ville jobbe med kunst, være kunstner, kommer gjennom leken. Først var det faktisk lek med ord og ikke bilder jeg bearbeidet kunstnerisk. Måter å organisere og sammenstille elementer på har alltid vært viktig for meg. Og da etter den barnslige lekens prinsipper, ikke fornuftens eller vitenskapens. Følelsen for kunst har alltid vært til stede, jeg har aldri hatt alternative planer til kunstneryrket. Simsek er blant «Egofugal»s yngste deltakere og dette er hennes første internasjonale utstillingserfaring.

– Å få denne muligheten gjorde meg utrolig glad. Det er en tøff konkurranse å skulle markere seg som kunstner i Tyrkia. Med deltakelse her håper jeg å kunne knytte kontakter for nye muligheter og utfordringer. På spørsmål om hennes improvisasjoner i bybildet har hatt spesifikke intensjoner blir svaret mer unnvikende. Som Bajević insisterer også Simsek på de individuelle erfaringene og ikke allmenne utsagn.

Maja Bajević med sine to assistenter. Foto: Rita Marhaug

Kunst under huden

En kunstner som dro veksler på Istanbul i sitt arbeid var Maja Bajević (34) fra Sarajevo. Hennes arbeid *Women at Work*, en produksjon i tre deler, har sitt utgangspunkt i flyktningssituasjonen i Bosnia. En videodel dokumenterte en gruppe flyktningkvinners deltakelse i Bajević sitt verk. Kunstneren deltok også i arbeidet, som bestod i å brodere skrift på hvite tekstiler. Tonen dem i mellom var hverdagslig og udramatisk. Sakte men sikkert viser filmen hvordan verket tok form.

I Istanbul kunne den kvinnelige delen av publikum ta del i neste fase av verket. I det tradisjonelle tyrkiske badet Cemberlitas løste man vanlig billett. Deretter var det bare å forholde seg til badets regler, bli skrubbet, vasket og massert mens man med såpe i øynene og i horisontal posisjon kunne iakttre Maja Bajević og hennes to assistenter (de samme som også hadde brodert) vaske og henge på snor de tidligere nevnte broderiene. De tre gjorde sin opptreden i badets midte, under marmorkuppelen. Vannet de brukte var småkittent, og tekstilene hadde etter hvert fått en brunaktig farge. På grunn av hard skrubbing var også skriften etter flere performanser i ferd

med å løse seg opp. Fremdeles var det likevel mulig å lese skriftbroderiene, alle sitater fra Tito, som: «Long live the armed brotherhood and unity of our nations» eller «A country that has youth like ours should not worry for its future».

Med et hudlag mindre, snakket jeg med kunstneren etter performansen, blant annet om hvordan feminisme og politikk fungerer som referanser i verket hennes. – Jeg definerer meg ikke som feminist. Mine utsagn bygger på min personlige erfaring og individuelle historie. At dette fortolkes i bestemte retninger, er noe som alltid skjer. Valget av akkurat dette badet var noe som ble bestemt etter hvert. At ikke menn har adgang til performance-delen er kun en konsekvens av dette spesifikke stedet.

Mange leser nok verket som uttrykk for en sykklisk forståelse av kulturen med klar sammenheng med den sterke koblingen til det feminine.

– Mitt utgangspunkt har vært å si noe om politiske sannheter. Det er selvsagt trist å se hvordan gode hensikter feiler totalt, men det er også viktig å komme videre i tilværelsen, både individuelt og kollektivt.